DE VISITATIONE EPISCOPALI ET DE SYNODO DIOECESANA [BARTHOLOMAEO…

Bartolomeo Gavanti, Giovanni Battista Coccini

Digitized by Google

DE VISITATIONE EPISCOPALI ET DE SYNODO DIOECESANA.

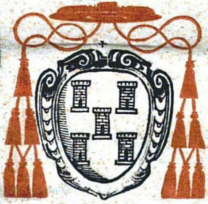
Digitized by Google

Digitized by Google

PRAXIS COMPENDIARIA VISITATIONIS EPISCOPALIS.

Auctore

BARTHOLOMÆO GAVANTO
MEDIOLANENSI
Viſitatore Generali Congreg. S. Pauli, & Sacræ Rituum Congregationis Conſultore.

ROMÆ,
Apud Franciſcum Caballum. M. DC. XXVIII.
SVPERIORVM PERMISSV.

BIBL. SEC. COLL. ROM. SOC. IESV
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
Digitized by Google

Digitized by Google

COSMO DE TORRES

S. R. E. CARD. AMPLISS.

Qui trium Ludouicorum de Torres Antiſtitum
præclariſsimorum Hæres, & Imago,
ingenio, iudicio, ſuauitate morum, rerum
agendarum facilitate, animi ſumma ingenuitate
quinque quaſi Turribus
vere ΚΟΣΜΟΣ ΚΟΣΜΟΝ munit,
Concilio Trid. Epiſcoporum iuribus,
Regularium Diſciplinæ, Ritibus Sacris,
Bono Regimini, Signaturæ Gratiæ,
Aquarumque legibus fortiſsima Turris,
Polonię Regno, Aug. Peruſię, Veſtinis populis,
Vrbi, & Orbi,
bis, & ter ſingulare munimen:
Vt è Turribus Speculatores Epiſcopi
ſuas luſtrent Diœceſes,

Compendiariam Viſitationis Praxim

Bartholomæus Gauantus Cler. Reg S. Pauli
ſcripſit, inſcripſit.

Digitized by Google

Digitized by Google

AD

LECTOREM.

THEORIAM alij, alij Praxim, vtranque non pauci; fuſe illi, confuſe hi; omnes autem (eorum pace dixerim) vltra metas puræ Viſitationis, de Viſitatione ſcripſerunt. nam definiendo res ipſas viſitandas, diſputando, Doctorum axiomata referendo, Canones multos congerendo, ſuperfluè interrogando, multa tamen omittendo vtiliora, & quicquid fere ad Epiſcopi poteſtatem attinet, ad vnum Viſitationis titulum reuocando, impleuere libros. puram ergo Praxim, & quæ præ manibus haberi poſsit in ipſamet Viſitatione; necnon eam tantùm Theoriam, quæ ſatis eſſe poteſt ad communiores ca-

ſus

Digitized by Google

ſus, deſiderantibus plurimis, & à me vtranque depoſcentibus, eam attigiſſe mihi videor, experientia teſte, in Imolenſi, & Peruſina Viſitatione, ſub Ferdinando Millino, & Neapolione Comitulo, quos honoris cauſa nomino, & hoc opuſculo breui comprehendiſſe; in quo per Indices Praxim, per Annotationes Theoriam, ſufficientem vtranque ad iuuandam peritorum Epiſcoporum memoriam, velut indice digito indicamus. ſi quid nouiſti rectius iſtis; Candidus imperti: ſi non, his vtere mecum. & Vale.

Digitized by Google

INDEX OPERIS.

DE Viſitatione in genere. §. I. pag. 1
Index eorum, quæ ſpectant ad Epiſcopum Viſitantem. §. II. 3
Annotationes. 4
Index librorum, quorũ lectione iuuari poteſt Epiſcopus in Viſitatione. §. III. 5
Index præparandorum à Viſitatore pro Viſitatione. §. IV. 6
Index præparandorum à Viſitandis. §. V. 7
Index locorum Viſitandorũ ab Epiſcopo. §. VI. 10
Annotationes. 11
Index Perſonarum Viſitandarum. §. VII. 12
Annotationes. ead.
Index, & Ordo agendorum in Viſitatione. §. VIII. 13
Annotationes. 15
Index obſeruandorum in Viſitatione locorum. §. IX. 15
Annotationes. 20
Index Decernendorum in Viſitatione locali, & materiali. §. X. 20
Annotationes. 22
Index Obſeruandorum in Viſitatione Perſonarum. §. XI. 23
Index Decernendorum in Viſitatione perſonali. §. XII. 28
Index, & Ordo deſcribendæ totius Viſitationis à Notario. §. XIII. 28
Index eorum, quæ adduntur, & omittuntur, Viſitatore inferiore Viſitante. §. XIV. 30
Index agendorum pro fine Viſitationis. §. XV. pag. 31
Annotationes. 31

FOrmula Edicti pro Viſitatione Generali. 32
Litteræ Paſtorales pro Viſitatione. 34
Formula litterarum paten-

Digitized by Google

tentium Epiſcopi pro Viſitatore inferiore. 37
Antiphonæ & preces in Viſitatione recitādæ. 38.
Preces pro Abſolutione Defunctorum. 39
Formula Decretorum in fine Viſitationis locorum. 42
Formula Decretorum in fine Viſitationis Perſonarum. 43
Preces in fine Viſitationis pro Defunctis. 43
Formula profanãdi Altaria, & Eccleſiam, in Viſitatione. 44

F I N I S.

Errata ſic corrige.

Pag. 12.	lin. 11.	§. 4.	num. 22.	lege	§. 23.
13.	13.	§. 5.			6.
27.	8.	n. 3.		dele	3.
29.	2.	§. 9.			10.
ibid.	8.	§. 10.			11.
31.	13.	§. 3.			4.

VRBA-

Digitized by Google

VRBANVS PP. VIII.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

CVm ſicut accepimus dilectus filius Bartholomæus Gauantus Clericus Regularis Congregationis S. Pauli decollati Nobis nuper exponi fecit ipſe, vnum, *Praxis Compendiaria Viſitationis Epiſcopalis*, & aliud, *Praxis exactiſſima Synodi Diœceſanæ celebrandæ*, ac aliud, *Enchiridion, ſeu Manuale Epiſcoporum* pro decretis de quacunque recondendis, inſcripta opera in lucem edere intendat, vereatur autem, ne poſtquam in lucem prodierint, alij, qui ex alieno labore lucrum quærunt, opera huiuſmodi imprimi facere curent, in ipſius Bartholomæi præiudicium. Nos eius indemnitati, ne ex impreſſione huiuſmodi aliquod diſpendium patiatur, prouidere, illumque ſpecialibus fauoribus & gratijs proſequi volentes & à quibuſuis excommunicationis ſuſpenſionis & interdicti, alijsq. Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris & pœnis, à iure vel ab homine quauis occaſione vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum harum ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes, Supplicationibus dicti Bartholomæi nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, eidem Bartholomæo, vt decennio proximo durante à primæua dictorum operum, dummodo tamen antea a dilecto filio Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici approbata ſint, impreſſione computan. nemo tàm in Vrbe, quàm in reliquo Statu Eccleſiaſtico mediatè vel immediatè Nobis ſubiecto, opera prædicta ſine ſpeciali dicti Bartholomæi, aut eius hæredum & ſucceſſorum, vel ab eo cauſam habentium licentia imprimere, aut ſine huiuſmodi licentia impreſſa vendere, ſeu venalia habere, ſeu proponere poſſit & valeat, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium concedimus & indulgemus. Inhibentes propterea omnibus & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſtifidelibus, præſertim librorum impreſſoribus ſub quingentorum ducatorum auri de Camera, & amiſſionis librorum & typorum omnium pro vna Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, & pro alia eidem Bartholomæo, ac pro reliqua tertijs partibus Accuſatori, & Iudici exequenti irremiſſibiliter applican. & eo ipſo abſque vlla declaratione incurrendis pœnis, ne dicto decennio durante opera ſupradicta, aut eorum aliquod, vel illorum partem, tàm in Vrbe, quàm in reliquo Statu Eccleſiaſtico prædictis, ſine huiuſmodi licentia imprimere, aut etiam alibi impreſſa vendere, aut venalia habere, ſeu proponere quoquomodo audeant, ſeu præſumant. Mandantes propterea dilectis filijs noſtris, & Apoſtolicæ Sedis de latere Legatis, ſeu eorum Vicelegatis, ac Præſidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & alijs Iuſtitiæ Miniſtris Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum & locorum Status noſtri Eccleſiaſtici prædicti, quatenus eidem Bartholo-

mæo

mæo, eiuſq. hæredibus, & ſucceſſoribus, ſeu ab eis cauſam habentibus huiuſmodi in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes quandocunq; ab eodem Bartholomæo, ſeu alijs prædictis fuerint requiſiti, pœnas prædictas contra quoſcunque inobedientes irremiſſibiliter exequantur. Non obſtan. conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac quibuſuis ſtatutis & conſuetudinibus etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis, cæteriſq. contrarijs quibuſcunque. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis, etiam in ipſis operibus impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides vbique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris die xv. Februarij M. DC. XXVIII. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

M. A. Maraldus.

DON IVLIVS CAVALCANVS
Cong. Cler. Reg. S. Pauli Præpoſitus Gen.

Cum opus R. P. Don Bartholomæi Gauanti Viſitatoris Generalis noſtræ Congregationis, cui titulus eſt: Praxis compendiaria Viſitationis Epiſcopalis: *& aliud, cui titulus eſt*: Praxis exactiſſima Diœceſanæ Synodi: *duo eiuſdem Congregationis eruditi viri recognouerint, atque in lucem dari poſſe probauerint, poteſtatem facimus, vt in publicam vtilitatem typis mandentur, ſi & ijs, quibus id competit, ita placuerit. In quorum fidem, &c. Datum Mediol. in Collegio noſtro SS. Apoſt. Pauli, & Barnabæ die 15. Aprilis 1628.*

D. Iulius Caualcanus Præpoſitus Generalis.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſs. P. Mag. Sac. Pal.

A. Epiſc. Bellicaſtren. Viceſg.

Imprimatur.

Fr. Hiacyntus Lupus Reuerendiſs. P. Mag. Sac. Pal. Apoſt. Soc.

Digitized by Google

PRAXIS COMPENDIARIA VISITANDAE CIVIT. ET DIOECESIS AB EPISCOPO.

De Viſitatione in genere.

§. I.

TOTA ratio Viſitationis Epiſcopalis reduci poteſt ad ea capita, de quibus cõmunis eſt Verſus. Quis, Quid, Vbi, Quibus auxilijs, Cur, Quomodo, Quando.

1 Et Quæſito: Quis? Reſpondeo: Epiſcopus ipſe, vel per idoneos miniſtros, ſi legitime impeditus fuerit, ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 3. hoc eſt, per ſuum ge-

Digitized by Google

generalem Vicarium, aut Viſitatorē, vt ibid. dicitur.

2 Quæſito: Quid? Reſpondeo: loca, & perſonas iuriſdictionis Epiſcopalis, de quibus infra in proprio Indice.

3 Quæſito: Vbi? Reſpondeo: in proprijs locis facienda eſt viſitatio locorum, & perſonarum, niſi hæ cōmodiùs alibi haberi poſſint. ex Conc. Tolet. 4. cap. 35.

4 Quæſito: Quibus auxilijs? Reſpondeo: tria mirifice iuuare viſitationem Epiſcopalem. primum eſt, oratio Viſitatoris, & viſitandorum ad Deum. alterum eſt Viſitatoris exēplum ad Clerum, & populum. Tertium eſt notitia neceſſaria ſacrorum Canonum, & præſertim in hoc genere ſacri Conc. Tridentini, quam in hac Praxi ſupponimus, dum Epiſcopo viſitādi rationē tantummodo indicamus.

5 Quæſito: Cur? Reſpondeo: finē Viſitationis eum eſſe, qui à Trid. Conc. præſcribitur. ſeſſ. cit. nempe ſanam, orthodoxamq. doctrinam, expulſis hæreſibus, inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere, & cætera ex viſitantium prudētia ad fidelium fructum cōſtituere. Hæc ibi.

6 Quæſito: Quomodo? Reſpondebo fuſius in tota hac Praxi.

7 Quæſito: Quando? Reſpondeo: ex Concil. Trid. loco cit. ſingulis annis, vel ſaltem vt tota Viſitatio biennio compleatur. & ibid. infra: quàm celerrime; quod ſacra Congregatio Conc. Trid. relinquit arbitrio Epiſcopi, quem admonet, debere tempus hoc eſſe moderatum, & diſcretum, ne grauētur viſitandi. Prima tamen vice diligentiùs erit agendum; in reliquis non erit diutius immorādum.

His ergo poſitis Indices propono varios, vt breuius agam.

In-

Index eorum, quæ ſpectant ad Epiſcopum Viſitantem. §. II.

1 Non modo debet viſitare loca, & perſonas, ſed etiam præſtare, quæ ſequuntur.

2 Abſoluere animas fidelium Defunctorum, vt in Pontificali.

3 Benedicere ſolemniter populo Viſitando, vt in eodem Pontificali, & cum Indulgentijs.

4 Sermonem habere ad eundem populum de Viſitationis cauſa, fine, effectibus.

5 Miſſam celebrare, & diſtribuere ſacrã ſynaxim.

6 Miniſtrare Sacramentũ Confirmationis.

7 Conſecrare Eccleſias, Altaria, Calices, benedicere paramenta, & alia Pontificalia facere, prout eſt opus.

8 Inuitare quoſcũque ad ſuggerendum opportuna cũ charitate, & veritate.

9 Non autem ſub pœna excõmunicationis ad reuelanda, quæ nouerint, quod vetuit Sacra Congreg. Concil. vlt. Martij 1588.

10 Ad extraneos actus nõ diuertere, vt monuit eadem Sacra Congregatio.

11 Menſa frugali vti, adhibita lectione: illud ex Conc. Trid. loco cit. hoc ex decentia.

12 Cum pauciſſimis circumire, quorum opera celerius compleri poſſit Viſitatio.

13 Itinerariũ recitare genibus flexis initio itineris à loco ad locum.

14 Orare Veſperi publice in Eccleſia ante refectionem.

15 Viſitare infirmos, & in pauperes erogare pecuniã ad ædificationem.

16 A muneribus quibuſcunque abſtinere.

17 Notario ſuo, aut Secretario vti, ad libitũ, ex declar. Congreg. Conc. 468.

18 Procurationem debitã accipere, hoc eſt, victum	illius diei, quo viſitant, ex Conc. loco cit.

ANNOTATIONES.

Circa decimum. extraneos actus à Viſitatione intellige, qui neque attinent ad locorum, ſeu perſonarum viſitationem Eccleſiaſticam, neque ad functiones ſupradictas Pontificales.

Circa vndecimum. Fugiat Epiſcopus hoſpitia laicorum, & eorum conuiuia, ex Prou. 4. Med.

Circa 12. expedit, vt Epiſcopus aſſumat adminiſtros, quos etiam mittere queat ad viſitanda minora loca, ſeu ad ſupputandas rationes dati, & accepti, vbi opus eſt. quare inter eos eſſe poterit œconomus domus Epiſcopalis, Theologus Epiſcopi, & Magiſter Cæremoniarum, cum famulo à cubiculo, præter Archidiaconum, ſeu Canonicum I. V. D.

Si plures aſſumat, quàm ſolita procuratio ijs ſufficere poſſit, expendat Epiſcopus de ſuo. quod fuſe docet ex Panormit. Felicianus in Manuali Viſitatorum lib. 1. tit. 15. Decem perſonæ, computato Epiſcopo, & ſeptem iumenta conceduntur in Conc. Prou. 4. Mediol. inferioribus autem Viſitatoribus non vltra octo perſonas,& ſex iumenta. ſed his inferioribus longe minor ſufficere poteſt numerus.

Circa 16. Vilagut p. 1. in fine num. 21. citat Doctores, qui concedunt Viſitatoribus ea munera, quæ comedenda, ac conſumenda ſunt ibidem, nec aliò aſportanda; vt iugum Domini ſit ſuaue.

Circa 17. Idem Vilagut concedit, à Notarijs moderatũ aliquid recipi poſſe pro eorum labore in ſcribendo, & tranſcribendo, ſi non recipiant ſalarium de publico pro tali labore, & citat ibi S. Antoninum, & illud infert argum. à ſimili, quòd à Concil. Trid. conceditur Notarijs decima pars aurei pro dimiſſorijs litteris, &c. Verum non valet argumentum ab vno caſu ad alium, in quo expreſſe Concilium prohibet, ne ipſi Viſitatores, aut quiſquam ſuorum quicquam procurationis cauſa pro Viſitatione, aut alio quouis nomine, nec pecuniam, nec munus quodcunque ſit, etiam qualitercunque offeratur, accipiant: non obſtante quacunque conſuetudine, etiam immemorabili. quid apertius? Zerola par. 1. V. Viſitatio idem docet.

Circa 18. Vide varios modos procurationis exigendæ, & pœnas dupli, & alias inflictas ijs, qui amplius acceperint, in Conc. Trid. ſeſſ. & cap. cit.

Digitized by Google

cit. & Nauar. in conſil. 2. incip. vtrum pœna ſtatuta in cap. exigit de cenſibus in 6. ſex notabilia affert. item Zerolam vide par. 1. V. Viſitatio ſ. 6. vbi excludit medicinas, ſumptus equorum, plures procurationes, ſi vna die duæ viſitentur Eccleſiæ, & loca pauperum, ſeu Eccleſia pauper, quæ gratis ſunt viſitanda.

Index librorum, quorum lectione iuuari poteſt Epiſcopus in Viſitatione.

§. III.

1 Pontificale Romanũ: tit. Ordo ad viſitandas Parochias. par. 3.

2 Concil. Trident. ſeſſ. 6. cap. 3. & 4.
ſeſſ. 7. cap. 7. & 8.
ſeſſ. 13. cap. 1.
ſeſſ. 14. cap. 4.
ſeſſ. 21. cap. 8.
ſeſſ. 22. cap. 8. & 9.
ſeſſ. 24. cap. 3. 9. & 10.
ſeſſ. 25. cap. 6.

3 Acta Mediolanẽſis Eccleſiæ. parte 4.

4 Archiepiſcopale Bononienſe. parte 6.

5 Marij Socini, & Franc. Pauini Tractatus de Viſitatione.

6 Pauli Fuſci Epiſc. Sarnenſis lib. duo de Viſitat.

7 F. Feliciani Comenſis Epiſcopi Manuale Viſitatorum.

8 Annibalis Rochi Tractatus de Viſitatione.

9 Alphonſi Vilagut Caſſinenſis Speculum Viſitatorum.

10 Zerolæ pars prima Verbo. Viſitatio, in praxi Epiſcop.

11 Azor. Inſtit. Moral. par. 2. lib. 3. cap. 40.

12 Lucæ Ant. Reſtæ Directorium Viſitatorum.

13 Michaelis Timothei Inſtructio Compendioſa Viſitandi Eccleſias.

14 Dominici Zucchinetti Conſtit. & Decreta Conc. ſex Prou. Mediol.

15 Pauli Salodij Praxis de Viſitatione.

Prædicti nanque Au-

Digitized by Google

ctores tradunt varias doctrinas, & instructiones pro formandis rite opportunis Decretis de vnaquaque re Eccleſiastica; quarum epilogum, & cōpendioſam Methodum, à nemine adhuc tentatam, propediem, Deo dante, dabimus in lucem.

Index præparandorum à Viſitatore pro Viſitatione. §. IV.

1 Edictū generale proponitur pro generali Viſitatione cum electione, & publicatione coadiutorum.

2 Præmonitiones fiunt per litteras ad Parochos, vt in Indice ſequenti.

3 Ferat ſecum Decreta poſtremæ Viſitationis, vt ſemper quærat, An exequutioni mandata.

4 Concilium Tridentinū, & Praxim hanc Compendiariam.

5 Pōtificale Romanum, cum Paramentis Pontificalibus, albi, & nigri Coloris.

6 Decreta Prouinciæ ſuę, & Synodi Diœceſanæ, cū Edictis generalibus, &c.

7 Inſtructiones Fabricæ Eccleſiaſticæ, ſi adſint.

8 Indicem librorum Prohibitorum.

9 Caſus reſeruatos ſummo Pontifici, & Epiſcopo.

10 Indices locorū, & perſonarum, quæ Viſitationi ſubiacent, vt infra. §. 6. & 7.

11 Libellos diſtribuendos de doctrina Chriſtiana, & alios ſpirituales.

12 Nūmiſmata ſacra à ſūmo Pontifice benedicta, cereos Agnus Dei, ſacras imagines, & eiuſmodi ad pietatem excitandam.

13 Præmittat Epiſcopus, ſi opus eſt, Concionatores, Confeſſarios, & Cæremoniarum Magiſtrum.

14 Faciat ſibi indicē præcipuarum quarundam rerum, de quibus interroget, ex Indice 9. 11.

In-

Digitized by Google

Index præparandorum à Viſitandis.

§. V.

1 ORatio publica, &, ſi fieri poteſt, quadraginta horarum, indicatur à Parochis, ſaltem in locis inſignioribus.

2 Monitio populo fiat de proxima Viſitatione, cauſis, effectibus, & ritu, intra Miſſas lectis paſtoralibus litteris, ſi datæ ſunt. & moneatur populus ad reuelandum ea, quæ correctione egent.

3 Inuitetur populus ad pœnitentiæ Sacramẽtum, vt de manu Epiſcopi ſumat Euchariſtiam.

4 Præparentur ij, qui cõfirmandi ſunt, paratis opportunis ſchedulis, in quibus ſcripta ſint, nomina, cognomina confirmandorum, compatrum, & Parochiæ.

5 Frequẽti campanarum ſono excitetur populus, maxime vero pridie Viſitationis.

6 Ex vicinioribus locis conueniant Cõfeſſarij approbati ad cõfeſſiones audiendas.

7 Præparentur Hoſtiæ, particulæ, vinum, mappæ, vaſa ad ſacræ communionis vſum.

8 Ornetur Eccleſia, & paretur locus pro miniſtrando Sacramento Confirmationis.

9 Si quæ ſunt benedicenda, vel conſecranda, opportune parentur.

10 Pro cæremonijs Epiſcopalibus.

Vmbella, ſeu baldachinum in porta oppidorũm inſigniorum, à nobilioribus loci geſtandum.

Crux ſine haſta ab Epiſcopo deoſculanda.

Tapete cum puluino.

Thuribulum cum nauicula.

Vas aquæ benedictæ cũ aſperſorio.

Pluuiale, & ſtola colo-

ris albi pro Rectore Eccleſiæ.

Scabellum genuale cum tapete, & puluinaribus ante Altare maius.

Sedes præalta ſupra tres gradus, & ſub vmbella, ſi fieri poteſt, à latere Euangelij, cum tapete ſupra gradus.

Goſſipium pro abſtergendo chriſmate ſacro poſt cōfirmationis Sacramentum.

Panniculi duo, & vas aquæ ad hunc vſum ad lauandum, & tergẽdum frontem confirmatorum.

Vas aliud pro colligendo goſſipio iam adhibito.

Occurſus Cleri totius, Cōfraternitatū, Doctrinæ Chriſtianæ, & populi, intrante Epiſcopo, Litanias cantantium, aut Hymnos, & præſertim Cant. Benedictus.

Sex candelabra in Altari maiori, cum candelis circiter ſex vnciarū.

Duo intortitia ad varios vſus.

11 In ſacriſtia exponatur ordine ſacra ſupellex, vt breui cerni poſſit.

12 Ibidem libri ad vſum Eccleſiæ deſtinati, Miſſalia, Breuiaria, Antiphonaria, Ritualia.

13 Index ſacrarum Reliquiarum, cum ſuis teſtificationibus.

14 Indulgentiarum, Altariſue priuilegiati documenta.

15 Inuentarium iurium, priuilegiorum, & onerum Eccleſiæ, tum finium Parochiæ deſcriptio.

16 Statuta, ſi quæ ſunt, Eccleſiæ propria, & mores in diuinis Officijs, ſi differant ab alijs.

17 Inuentarium ſacræ ſupellectilis.

18 Inuentarium bonorum ſtabilium, & redditüum Eccleſiæ. Decimarum, & oblationum.

19 Index Beneficiorum, quæ ſunt intra fines Parochiæ.

20 Index Eccleſiarū, Oratoriorum, Capellarum cum oneribus intra eoſdem fines.

Item

Digitized by Google

21 Item Sodalitatum, Cõfratriarum, locorumue piorum.

22 Item Monaſteriorum tam virorum, quam mulierum, cum titulis proprijs, & numero perſonarum.

23 Item Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorũ, Clericorum ſæcularium eiuſdem Parochiæ.

24 Item eorum, qui diſciplinam Eccleſiaſticam, vt Clerici fiant, ingrediuntur.

25 Item eorum laicorum, qui Eccleſiæ deſeruiunt, in diuinis Officijs, funeribus, &c.

26 Index bonorum fortaſſe vſurpatorum à laicis.

27 Index Miſſarum receptarum, & celebrandarum, & quibus factum ſit ſatis.

28 Index legatorum ſolutorum, & ſoluendorum ad pias cauſas relictorum.

29 Prompti habeantur codices Parochiales, baptizatorum, confirmatorum, matrimonio coniunctorũ, ſtatus animarum, & Defunctorum.

30 Decreta Synodalia, Edicta, Bulla in Cœna Domini, & Caſus reſeruati.

31 Index eorum, qui in Parochia ſua, de hæreſi ſuſpecti ſunt, blaſphemi, malefici, ſimoniaci, vſurarij, concubinarij, adulteri, notorie criminoſi, & qui non communicarunt in Paſchate. Item coniugum diuiſorum, excommunicatorum, interdictorum, feſta violantium, aleatorum, & prohibitos libros habentium.

32 Index Medicorum, Ludimagiſtrorum, Obſtetricum, Pictorum, & Sculptorum, Bibliopolarum, Notariorum, Cauponum, & ſimilium perſonarum, de quibus noſſe debet Epiſcopus.

33 Et hæc omnia paranda erunt reſpectiuè ab omnibus viſitandis.

34 Alia ſunt paranda à quolibet de Clero, vt Ordinum inſtrumenta, Beneficiorum item; tum facultates datæ pro audiendis confeſſionibus, concio-

cionibus habendis, Miſſa certo loco celebranda, habitãdi cũ laicis, ancilla ve, ſeu extra ædes Eccleſiaſticas, locandi alijs eaſdem, exponendi capſulam pro eleemoſynis.

35 Tum libri perſonales, qui ſolent pręſcribi Eccleſiaſticis, Miſſale, Breuiarium, Calendarium, Volumen Bibliorum, Homiliarum, Cathechiſmus Rom. & eiuſmodi.

Index locorum ab Epiſcopo Viſitandorum. §. VI.

1 Conſici curet Epiſcopus à Cancellario Epiſcopali locorum indicem viſitandorum, quem in viſitatione perficiet indice, de quo ſupra §. pręced. num. 19. & 20.

2 Hæc autẽ ſunt de eiuſdem immediata iuriſdictione. & primo Eccleſia Cathedralis.

3 Eccleſiæ Collegiatę, cũ ædibus Canonicorum.

4 Parochiales, cum ædibus Parochorum.

5 Beneficiatæ.

6 Quæcunque alię; etiam Sacella, Oratoria, vbi celebratur Miſſa, & Confratriæ. Trid. ſeſſ. 22. cap. 8.

7 Item ea Oratoria, quæ ſunt in vijs, & vbi non celebratur Miſſa.

8 Hoſpitalia, & loca pia. ſeſſ. 22. cap. 8. & Collegia quæcunq; ibid.

9 Monaſteria Monialium ſub Ordinario.

10 Alia ſunt loca cum limitatione viſitanda: nimirum.

11 Monachorũ & regularium Eccleſiæ, vbi eſt animarum cura. Trid. ſeſſ. 7. cap. 7.

12 Monialium Monaſteria ſub Regularibus, quoad clauſuram. Trid. ſeſſ. 25. cap. 5.

13 Eccleſiæ, quę ſunt nullius Diœceſis, à viciniori Epiſcopo viſitantur. ſeſſ. 24. cap. 9.

14 Monaſteria virorum, vbi

vbi non viget regularis obſeruantia. ſeſſ. 21. cap. 8.

15 Beneficia quæcunque, & qualitercunque commendata. ſeſſ. eadem.

ANNOTATIONES.

Circa primum. Nota, ordinem Indicis locorum fieri iuxta diuiſionem ciuitatis per Quarteria, ſeu Portas, ſeu Regiones. Diœceſis vero per Vicariatus, ſeu Plebanias.

Circa octauum. non ſunt viſitanda Hoſpitalia, & pia loca, quæ ſunt immediate ſub protectione Regum, & ſupremorum Principum, ex Trid. ſeſſ. 22. cap. 8. neq. ea, in quibus aliter eſt cautum in fundatione, & expreſſe contra Epiſcopum. Collegia vero inſtituta pro ſuſtentatione ſtudentium pauperum ſunt loca pia. Vide Garſi. de Benef. part. 5. cap. 1. num. 612. ſi aliquod oriatur dubium, viſitet Epiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus, ex eodem ibid.

Circa vndecimum. viſitari debent etiam Eccleſiæ curatæ Equitum Hieroſolymitanorum, ex Decl. Sacræ Congreg. 77. apud Vilagut loco citato num. 6. non autem, vbi habitat Generalis Ordinis. ex Trid. ſeſſ. 25. cap. 11. de regul.

Circa decimum ~~tertium~~. ſi dubitatur, quis Epiſcopus vicinior, in Conc. Prouinciali debet fieri electio à Prælato illius loci de aliqua perſona idonea, à qua ipſæ Eccleſiæ nullius diœceſis viſitentur, vt docet Fuſcus lib. 2. cap. 8. num. 2. & electione facta, non poteſt mutari à ſucceſſoribus ex Declar. Congreg. 7. apud Vilagut loco cit. num. 7. ex Trid. ſeſſ. 24. cap. 9. intellige de Eccleſijs ſæcularibus. Diſtantia vero eſt menſuranda ab ipſa Cathedrali Eccleſia, ex Decl. Congreg. ibid.

Circa 14. Viſitari non debent Prioratus militum Hieroſolymitanorum, ex ſeſſ. 7. cap. 8. ſ. vbi equites: quòd ſi vigeat obſeruantia regularis, paterne monere debet Epiſcopus eorum Regularium ſuperiores, vt corrigant ea, quæ neceſſaria ſunt. &, ſi intra ſex menſes eos non correxerint, tunc iidem Epiſcopi poſſunt viſitare, & corrigere, ex Trid. ſeſſ. 21. cap. 8. Nunc temporis viſitare poſſunt eas domos Regulares, in quibus duodecim non degunt, erectas poſt Decretum S. Congregat. de celebr. Miſſarum 21. Iun. 1625.

Circa 15. comprehenduntur in Decreto Trid. etiam illa Monaſteria Commen-

Digitized by Google

mendata, quæ ſunt perpetuo vnita alijs Eccleſijs, vel pijs locis, etiamſi loca ipſa eſſent ſub regulari protectione, ex Sacra Congreg. ſeſſ. 21. cap. 8.

Index Perſonarum Viſitandarum. §. VII.

1 Habeat Epiſcopus Indicem totius Cleri ſui cum nominibus, & cognominibus iuxta locorum diſtinctionem, quem complere poterit indice prænotato ſupra §. 4. numero 22.

2 Sunt autem Viſitandi Abbates.

3 Canonici.

4 Plebani.

5 Parochi.

6 Beneficiati.

7 Sacerdotes.

8 Initiati ſacris.

9 Clerici.

10 Moniales ſub Ordinar.

11 Adminiſtratores locorum piorum.

12 Confratres.

13 Quæſtores eleemoſynarum.

14 Officiales curiæ Epiſc.

ANNOTATIONES.

Circa 2. intellige de Abbatibus ſæcularibus non exemptis.

Circa 3. non viſitantur Canonici exempti à S. Sede Apoſt. quòd ſi procedat Epiſcopus extra actum viſitationis generalis, eligi debent duo de capitulo, de quorum conſenſu procedatur, ex Trid. ſeſſ. 25. cap. 6. ſi nimirum canonici ſint exempti. alios non exemptos viſitat Epiſcopus, prout voluerit: ſed tamen in loco capitulari, ſeu alio commodiore, vt Sacra Congregat. reſpondit Epiſcopo Abulen. ad octauum.

Circa 6. Fuſcus notat lib. 2. cap. 7. quòd nomine beneficij intelligitur Canonia, Præbenda, Dignitas, Perſonatus, Vicaria, Præſtimonium, Penſio ad vitam aſſignata pro titulo: imo & beneficium de menſa, & Terra beneficialis, ſeu ruralis, cuiuſmodi Neapoli habentur, quia ſcilicet orare oportet pro anima relinquentis, & Capellania.

In

Digitized by Google

In Declarationibus S. Congreg. Conc. Trid. excipiuntur à Viſitatione ſubcollectores Cameræ Apoſtolicæ, licet beneficiati. in reſponſ. ad Epiſc. Segobienſem.

Circa 11. Pia Vniuerſitatum loca non ſunt obnoxia redditioni rationum Ordinario, ex Declar. S. Congregat. neque Adminiſtratores Regulares tenentur reddere rationem Monaſteriorum, licet pia loca dicantur.

Ratio quoque ſumptuum Fabricæ Eccleſiaſticæ, ſi aliter in inſtitutione ſtitutum ſit, non eſt reddenda Epiſcopo. Cæterum, etſi alijs adminiſtratores reddere debeant, non tamen excluditur Epiſcopus, qui cum ijs vnicum habet votum in eorum abſolutione: alias non valet. Hæc Sacra Congregatio, in Declarat. ſeſſ. 22. cap. 9. Vide, quæ diximus. §. 5. Circa octauum.

Circa 12. & 13. Fauet Trid. expreſsè in d. cap. 9. ſeſſ. 22.

Adde: poſſe Epiſcopum viſitare, & corrigere regularem extra monaſterium degentem, etiam ſui Ordinis priuilegij prætextu munitum, ex Trid. ſeſſ. 6. cap. 3. ſi tamen degerit ſine licentia ſuperioris, vt ibidem Sacra Congregatio, ex eodem Conc. ſeſſ. 25. cap. 14. de regul.

Item poſſe punire eum regularem tanquam deſertorem ſui inſtituti, qui ſine mandato ſuperioris in ſcriptis obtento repertus fuerit extra conuentus ſuos, etiam prætextu adeundi ſuperiores, ex Trid. ſeſſ. 25. cap. 4. niſi conſtet de notorio grauamine, ait F. Eman. tom. 1. quæſt. 30. artic. 3. qui præced. quæſt. artic. 1. affert Decretum Sacræ Congregationis mitiorem in partem emanatum.

Cæterum in viſitatione perſonarum, ſatius erit, ſi Epiſcopus ſolus cum Notario quemque examinet, vel etiam in aliquibus ſine Notario, vt maiori cum fiducia de abſentibus loquantur emendandis.

Index, & Ordo agendorum in Viſitatione. §. VIII.

1 NVnc deueniendum eſt ad ipſam Viſitationem, cuius ordo ex Pontificali Rom. eſt.

2 Recipiatur Epiſcopus, in locis inſignioribus ſaltem, proceſſionaliter, vt in Pontificali.

3 In minoribus locis cum rochetto, & mozetta, oſculo Crucis in porta Eccleſiæ, incenſatione à digniore

gniore ex clero viſitando, induto pluuiali albo.

4 Epiſcopus autẽ genuflexus quidem oſculatur Crucẽ, ſed ſtans cooperto capite incenſatur.

5 Orat ante Altare; & apud Altare, quod oſculatur, benedicit populo ſolemniter.

6 Si hora eſt, celebrat Miſſam, vel audit. excipit Clerum ad obedientiam cum oſculo manus. in Miſſa ſermonẽ habet, & communicat.

7 Sex facit in ſermone, quæ habentur in Pontificali, ſed arbitrio ſuo.

8 Fit confeſſio, & abſolutio generalis cum Indulgentia poſt ſermonẽ.

9 Induitur Epiſcopus amictu ſupra rochettum, ſtola, pluuiali coloris, nigri, & mitra ſimplici, & facit abſolutionem Defunctorum Epiſcoporum, & aliorum, vt in Pontificali, ſiue per Eccleſiam, ſiue per cęmeterium procedendo, cum Cruce, candelabris, aqua benedicta, & incenſo; Clero cantante pſalmos, & Reſponſoria.

10 Aſſumpta ſtola, & pluuiali albis, accenſiſque intortitijs, viſitat Sacroſanctam Euchariſtiam, quã prius & poſtea incenſat.

11 Depoſitis paramentis, viſitabit Baptiſterium, Olea ſacra, Sedes cõfeſſionales, Reliquias Sacras; tum Altaria, Capellas, Sacras imagines, Sacriſtiam, Cęmeterium. Baptiſterium autem, & Sacras Reliquias cum luminibus accenſis; & hæ incenſantur.

12 Poſtea ædes Eccleſiaſticas, Hoſpitalia, Confraternitates, & loca pia.

13 Pro Cõfirmatione miniſtrãda paratur pluuiali, & ſtola albi coloris: ſicut etiam pro conſecratione, ſeu benedictionibus Pontificalibus rerum ſacrarum.

14 Audit confeſſiones, & querelas. inquirit, vt opus eſt, de conuerſatione Cleri, & populi; de rebus ſpiritualibus, & temporalibus, de libris, & orna-

ornamentis. Hæc omnia ex Pontificali Romano, hoc eodē ordine, & paucis additis.

ANNOTATIONES.

1 Viſitare deberet prius familiam ſuam Epiſcopus: deinde alios ordine, quem diximus; Cathedralem, Collegiatas, Parochiales, &c.

2 Prædictus tamen ordo eſt arbitrarius Epiſcopo, præſertim, ſi veſperi veniat ad locum viſitandum, quo caſu fieri poterunt ea tantum, quæ vſque ad num. 6. ſunt prænotata: reliqua manè ſequenti.

3 Poterit etiam ad viciniora minima loca mittere coadiutores ſuos, & conuocare ad inſigniorem locum, vicinos populos pro Confirmatione.

4 In Viſitatione Monialium audiet eas ad cratem, non intra ſepta Monaſterij.

Index obſeruandorum in Viſitatione locorum. §. IX.

1 DVæ ſunt partes Viſitationis locorum, Deſcriptio eorundem, prout ſunt, & præſertim cum defectibus; Ordinatio pro tollendis defectibus.

2 In ipſo actu Viſitationis ſola ſufficit Deſcriptio. Circa finem Viſitationis vniuſcuiuſque Eccleſiæ mature fiant Ordinationes, & Decreta, ex Deſcriptione hauſta, niſi accidat in aliquibus executio ipſa, vt dicemus in proprio Indice §. 10.

3 Deſcriptio conſiſtit in duobus: An ſit, & Quale ſit, iuxta Indices, qui ſequuntur.

De

Digitized by Google

4 De Sanctiſsima Euchariſtia.

Obſeruet Epiſcopus, & Notarius deſcribat, an ſint, & qualia ſint, quæ ſequuntur.

Tabernaculum ligneũ.
Conopæum, & an plura.
Veſtem interiorem.
Corporale ſtratum.
Pixidem.
Auro litam intus.
Velum.
Particulas.
Fragmenta.
Renouationem.
Clauem auratam.
Baſim tabernaculi vacuam.
Lampadem ardentem.
Tabernaculum geſtatorium pro Proceſſione.
Pixidem pro infirmis.
Burſam cum chordulis albam pro rurali communione, vt à collo pendeat Pixis.
Vmbellam.
Laternam.
Intortitia.
Velum pro humeris longum.

5 De Baptiſterio.

Qualis Fons.
Conopæum.
Vmbella.
Cancelli.
Imago S. Ioan. Baptiſtæ Chriſtum baptizantis.
Aqua.
Sacrarium vicinum.
Cochlear pro infundenda aqua.
Vas oleorum ſacrorũ.
Sal.
Lintei ad tergenda capita.

6 De Oleis Sacris.

Armarium in Eccleſia.
A latere Euangelij.
Cum inſcriptione maiuſculis litteris.
Ornatus exterior, & interior.
Vas ſtanneum intra capſulam ex corio ambuſto, vel ligneã.
Bombacium madidum oleo; & ſiccum ſuper ius.
Burſa violacea.
Ampullę pro deferẽdis à Cathedrali Oleis.
Arcula, & clauis, ſi mittatur, qui ea deferat.
Renouatio.
Combuſtio veterum.

De

Digitized by Google

7 De Sedibus Confeſsionalibus.

Sedes in publico.
Lamina forata.
Velum ſpiſſum.
Imago pia.
Bulla cœnæ.
Caſus Epiſcopo reſeruati ibidem affixi.
An claudi queat ipſa ſedes, ne laici ſede

8 De Sacris Reliquijs.

Armarium.
Veſtis interior.
Thecæ propriæ.
Nomina Reliquiarum.
Approbatio.
Expoſitio.
Claues.
Officia diuina.
Feſta.

9 De Altaribus.

Altare maius.
Gradus ad illud.
Gradus in eo.
Ara lapidea.
Conſecratio totius.
Tela cerata, immobilis.
Feneſtellæ nullæ.
Mappæ tres, vel vna duplicata.
Earum benedictio.
Crux.
Candelabra.
Icon.
Statuæ.
Tabella ſecretarum.
Tela ſtragula.
Mutatio mapparum.
Pallia varia.
Vmbella.
Suppedaneum.
Feneſtra vrceorum.
Cancelli.
Cereoſtata.
Campanula.
Clauus pro birreto Sacerdotis.
Puluinaria.
Tabella vltimi Euangelij.

10

Dos Altaris.
Patronus.
Onera Miſſarum.
Titulus beneficij.
Feſtum.
An Officium.
Priuilegium Defunctorum.

11 De Eccleſia ipſa.

Chorus.
Sedilia.
Legilia.
Libri cătus Gregoriani
Antiphonaria.
Pſalteria.
Breuiaria.
Crux magna in medio alto loco, cum Saluatore.
Sedes Epiſcopalis cum gradib. & Vmbella.

Digitized by Google

Naues Eccleſiæ.
Parietes.
Imagines Sanctorum.
Pulpitum.
Feneſtræ.
Sepulchra.
Sedes mulierum, & populi.
Diuiſio ſexus.
Tectum.
Pauimentum.
Armaria.
Arculæ eleemoſynarū.
Vaſa aquæ benedictæ.

Porta.
Super eam imago.
Crux in culmine.
Cœmeterium.
Clauſura.
Crux lignea.
Arbores nullæ.
Campanile.
Campanæ.
Earum benedictio.
Funes, ſcalæ.
Tectum.
Culmen.
Crux.

Pauimentum.
Oſtium.
Clauis.
Vſus earum.
An ad laicorum negotia.
Cōfeſſio ſub altari maiori.
Patronus.
An profana ſeruentur ibi.
Epitaphia indecora.
Sepultura pro Clero.
Pro pueris.

12

Eccleſiæ titulus.
Dedicatio.
Feſtum vtriuſque.

Officium quo ritu.
Alia Feſta propria.
Indulgentiæ.

Stationes.
Oratio quadraginta horarum.

13 De Choro.

Sedes.
Legilia.
Antiphonaria.
Breuiaria.

Martyrologium.
Calendarium.
Pontificale.

Cæremoniale.
Directorium chori.
Libri Proceſſionum.

14 De Sacriſtia.

Armaria.
Arcæ.
Labrum ad lauandas manus.
Manutergia.
Oratorium.
Tabellæ precum ante & poſt Miſſam.
Preces ad paramenta.
Miſſalia.
Calices.

Patenæ.
Purificatoria.
Corporalia & pallæ.
Vela.
Burſæ.
Cotyla Hoſtiarum.
Amictus.
Albæ.
Cingula.
Stolæ, Manipuli, & Caſulæ quinque colorū.

Feſtiuæ.
Feriales.
Dalmaticæ.
Pluuialia.
Pallia.
Mappæ variæ.
Mappulæ ad manus tergendas.
Aliæ ad communionis vſum.
Superpellicea.

In-

Digitized by Google

Integumenta Miſſaliū.
Signacula_.
Puluinaria pro Miſſali.
Alia pro genibus.
Imagines deuotæ.
Tabellæ onerum, Feſtorum, Vigiliarum.
Vrceoli.
Peluiculæ.
Campanulæ.
Vaſa pro laicorum purificatione.
Supellex argentea.
Thuribulū cum nauicula_.
Crux proceſſionalis.
Vexilla.

Vas pro aqua cum aſpergillo.
Tabella Pacis.
Inſtrumentum conficiendarum Hoſtiarum, & Particularū.
Cribrum pro particulis.
Vaſa florum fictorum.
Vaſa ad lauanda corporalia.
Piſcina ſacra.
Candelabrum triangulare.
Cādelabrum Cerei Paſchalis.
Feretrum_.

Pannus mortuorum.
Legilia_.
Libri.
Rituale nouum_.
Miſſæ reiectæ, non approbatæ.
Calendarium_.
Portæ.
Claues.
Pauimentum.
Feneſtræ ſutæ.
Parietes.
Tectum.
Inuentarium prædictorum.
Subterraneus locus pro vino Miſſæ.

15 De Aedibus Eccleſiaſticis.

Incolæ.
Cohabitatio ancillarum_.

Facinoroſorum latibulum_.
Reparatio.

Diſtantia ab Eccleſia_.

16 De Oratorijs.

Vt ſupra de Eccleſia. Adde.
Vexilla_.
Crucem proceſſionalem_.
Cappas.

Baculos Priorum.
Libros precum_.
Arculas eleemoſynarum.
Tabellam Indulgentiarum.

Aggregationis diploma_.
Inuentaria bonorum.
Orat. 40. horarum.
An Miſſæ ſolemnes.
Offic. diuinum maius.

17 De Hoſpitalibus, & locis pijs.

Porta.
Inſcriptio.

Cellæ.
Diſtinctio ſexus.

Tabellæ onerum.
Supellex.

Inuentarium.	Priuilegia.	Lecti.
Statuta.	Indulgentiæ.	Genus infirmorum.
Fundatio.	Oratio 40. horarum.	Miniſterium.

18 De Oratorijs viarum, ſeu Capellulis.

Altaria nulla.	Clauſura à beſtijs.	Reparatio.
Imagines.		

19 De Monaſterijs Monialium.

Clauſura.	Feneſtellæ communionis, & confeſſionis.	Collocutoria.
Portæ.	Crates ferreæ duplices.	Feneſtræ.
Parietes.		De Eccleſia, vt ſupra.
Rotæ.		

ANNOTATIONES.

1 AN poſſint oſtia frangi ab Epiſcopo Viſitante recuſantes viſitari quoad clauſuram; Vide Fuſcum de Viſitat. lib. 2. cap. 19. vbi ex profeſſo tractat cum diſtinctionibus, & tandem concedit.

2 Impedientes, quo minus Epiſcopus ſua vtatur iuriſdictione, excommunicantur in Bulla Cænæ Domini num. 15.

3 Inuocari poteſt brachium ſæculare. quod ſi neget, excommunicari poteſt cap. 2. de maledicis, & cap. 1. de Off. Ordin.

Index Decernendorum in Viſitatione locali, & materiali. §. X.

PEritus Sacrorum Canonum Epiſcopus, Decretorum ſynodaliũ, & communioris vſus Eccleſiæ Catholicæ, quædã ſtatim decernet, & in ipſo Viſitationis actu exequetur; quædam maturius cir-

Digitized by Google

circa finẽ Viſitationis locorum, & perſonarum.

1 Nam decernet ſtatim, & ſingillatim ea, quæ ſequuntur.

2 Altariũ demolitionẽ, vbi facienda eſt.

3 Ararum confractionẽ. Veteris Chriſmatis, & Oleorum ambuſtionem.

4 Sepulchrorum amotionem, ſeu obſtructionem, ſi loco vetito.

5 Amotionem bradellarum, ſedilium, & aliorum impedimentorum.

6 Item profanarum imaginum, aut rerum.

7 Lacerationem corporalium, purificatoriorum, & rerum indecentium ſine remedio.

8 Profanationem calicũ & patenarum; item Eccleſiarum, quæ fit, vt infra.

9 Clauſionem portarum lateralium.

10 Lacerationẽ Miſſaliũ, Breuiariorum nimis indecentium.

11 Amotionẽ arborũ à Cęmeterio, & locis Sacris.

12 Ramorum inciſionem, qui nocent parietibus Eccleſiæ.

Ea vero, quæ maturius, & data opportunitate temporis, ſunt executioni mandanda.

1 Altarium reconcinnatio, & bradellarum.

2 Vmbellę cõſtructio ſuper altare.

3 Telaria altariũ lignea.

4 Septa altarium.

5 Feneſtella pro vrceolis.

6 Cruces, candelabra. & alia huiuſmodi, aſſignato congruo ſpatio tẽporis, iudicio Epiſcopi, & pœna pecuniaria, aut alia ad arbitrium; non autem cenſuris, vel certe, non latæ ſententiæ.

Alia denique ſunt, quæ reſeruari debent, examinanda melius, adhibitis etiam in conſultationem doctiſſimis viris, peracta tota Viſitatione, ne diutius immorans Viſitator loca plus iuſto grauet.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

ANNOTATIONES.

1 EX Prædictis aliqua fieri debent ſumptibus Rectoris Eccleſiæ, aliqua populi ære, vel vtriuſque.

2 Regula eſt in Actis Eccl. Mediol. vt. cum Eccleſiæ redditus ſuppetunt commode ad omnes expenſas, non compellatur populus, niſi ad cœmeterij impenſam; præterquam vbi eſt conſuetudo populo etiam alia præſtandi: quæ retineatur.

3 Si vero non ſuppetunt fructus Eccleſiæ præter victum Sacerdotis, totum, quod deeſt Parochiali Eccleſiæ, ac ædibus Parochialibus in fabrica, ſupellectili ſacra, vel Clerici ſuſtentatione, curandum eſt impenſa Populi.

4 Altarium minorum inſtauratio, ex Decreto S. Caroli in Synodo Diœceſ. IV. præſtanda eſt per eos, quibus ex fundatione, alioue iure, onus eiuſmodi impoſitum eſt. ſi nulli ij ſint, fiat eorundem altarium cenſu, legatoue Miſſæ faciendæ relicto. ſi minus ſatis eſt, moneantur ij, qui ibidem habere ius ſibi perſuadent. ſi neque hi ſint, detur ijs, qui ſponte velint. vel ij præſtent, quibus incumbit onus reliquæ Eccleſiæ. alioquin dato certo termino amoueantur, & ad altare maius, ſeu aliud transferantur. Hæc ibi.

5 Si partiendum eſt onus, aſſignentur Rectori potius, quæ pertinent ad paramenta, mappas, & reparationem Altaris maioris: populo, quæ ad fabricam.

6 Quæ attinent ad Sacram Euchariſtiam, dentur ſcholæ Corporis Chriſti, cum facultate, vt quæſtuet ad hunc effectum.

7 In taxandis Capellani fructibus pro reparatione, & ornatu, habeatur ratio, ne grauetur vltra id, quod aſſignaretur mercenario implenti onera Capellæ.

8 Vltimum remedium eſt ſuperſedere à toto ſeruitio, vel eius parte per aliquod tempus; & quod impenderetur, ſi à mercenario præſtandum eſſet, aſſignetur pro impenſa, data facultate Titulari, ſi inops eſſet, ſuſcipiendi oneris in alio altari, vel Eccleſia cum ſua eleemoſyna.

9 In ijs, quæ minutiora ſunt, vt claues, corporalia, &c. non excuſetur Rector vllo quouis inopiæ prætextu, quo minus etiam negligente populo ab ipſo præſtetur.

10 De Eccleſijs profanandis, & diruendis, Vide Conc. Trid. ſeſſ. 21. cap. 7.

11 Quæ Rector non potuit exequi, morte præuentus, ſuppleat hæres.

In-

Digitized by Google

Index obſeruandorum in Viſitatione Perſonarum. §. X I.

1 In Viſitatione Canonicorum.

Quæ ad Collegium communiter ſpectãt.
Origo.
Numerus Canonicorum.
Dignitates quot, & quæ.
Habitus choralis.
Statuta.
Diſtinctio Præbendarũ.
Redditus.
Diſtributiones.
Seruitium.
Cantus.
Punctatores.
Theologalis.
Pœnitentiaria.
Doctoralis.
Officiales Capituli.
Cõuentus Capitulares.
Sigillum.
Acta.
Onera.
Miſſæ ſolemnes.
Horæ Canonicæ
Chori diſciplina.
Conciones.
Anniuerſaria.
Miſſarum numerus.
Officia propria.
Feſta.
Archiuium.
Inuentaria bonorum mobilium, immobilium
Manſionarij, ſeu Capellani.
Habitus.
Merces.
Seruitium.
Conſuetudines Eccleſię.
Proceſſiones.
Ritus.
Magiſter cæremoniarũ.
Sacriſta.
Clerici.
Muſici.
Organiſta.
Alij.
Ratio reddituum reddenda.

2 A ſingulis exquirenda, vt infra de alijs Beneficiatis. & præterea, an minor ſit 22. annis. vocalis ante Subdiaconatum. an acceperit aliquid pro admiſſione noui Canonici.

3 In Viſitatione Parochorum.

Vt de Beneficiatis infra.
Et præterea dent indices, de quibus ſupra §. 5. à num. 18. vſque ad 34.
Item interrogentur de reſidentia.
Miſſa frequenti.
Concione.
Feſtorum, Vigiliarum, Edictorum publicatione.
Doctrina Chriſtiana.
Veſperis.
Proceſſionibus.
Feſtis proprijs.
Conſuetudinibus.
Conuentibus menſtruis pro caſibus conſcientiæ.

Digitized by Google

4

Quot parochias vnus habet.
Miniſtros ſufficientes.
An benedicat cineres, candelas, palmas.
In triduo maioris heb-
domadæ quid.
Hoſtia reſeruata in calice tecto.
Fontis benedictio, & Cerei Paſchalis.
Litaniæ maiores, &
minores.
Qua ratione.
Ritus in celebrāda Miſſa ſolemni, & priuata.
Benedictio domorum.
Repræſentationes piæ.

5

De Sacramentorum adminiſtratione.
Circa compatres in baptiſmo.
Obſtetrices peritas.
Cautionē in lecto pro infantibus.
An vltra tres dies differatur baptiſmus.
An domi fiat.

6

De Pœnitentiæ Sacramento.
Ante diem, vel noctu an mulieres audiat.
An alienos.
Cum ſtola.

7

De Communione.
Puerorum inſtructio.
Apparatus.
Cōcurſus pro commu-
nione ægrotorum.
Frequentia.

8

De Extrema vnctione.
An renes mulierum vngantur.
Manus Sacerdotum qualiter.
Viſitatio infirmorum.
Commendatio animæ.

9

In matrimonio.
Sponſalibus.
An conſenſus ſepara-
tim exquiratur.
Cohabitatio ſpōſorum ante matrimonium.
Abuſus.
Ritualis vſus.

10

In alijs functionibus.
Concione Quadrageſi-
mali.
Victu, ædibus concio-
natoris.
Mercede.

11

De funeribus.
Qui mos.
Abuſus.
An altarium pallia adhibeantur.
An Viduæ Miſſas audiant.

12

Examen fieri poteſt de TheoriaSacramēto-
rū, iudicio Epiſcopi.
Qui libri pro doctrina.
A laicis de Parochi moribus.

In

Digitized by Google

13 In Viſitatione Beneficiatorum.

Nomen.
Cognomen.
Patria.
Aetas.
Beneficij titulus.
Pluralitas beneficiorũ.
Penſiones actiuæ.
Paſſiuæ.
A quo collatio,
Quando.

Profeſſio fidei.
Redditus.
Onera.
Satisfactio.
Officium diuinum.
Prædia.
Fines deſcripti.
Arbores cæſæ.
Alienatio.
Locatio.

An conſanguineis.
Inuentarium.
Bullæ oſtendantur.
Pacta ſimoniaca.
Facultas celebrandi.
Miniſtrandi Sacramēta.
Renunciatio beneficij.
Publicatio.
Permutatio.
Vnio.

14 In Viſitatione cuiuſcunque de Clero.

Nomen.
Cognomen.
Patria.
Aetas.
Patrimonium.
Seruitium Eccleſiæ.
Ordo.
Habitus.
Tonſura.
Barba.
Anulus.

Capilli.
Caligæ.
Collaria.
Negociatio.
Venatio.
Arma.
Spectacula.
Laruæ.
Docere puellas.
Seruitium laicorum.
Si exterus, Dimiſſoriæ litteræ.

Confeſſio frequens.
Miſſa, ſeu communio.
Cantus Gregorianus.
Muſicus.
Studia litterarum.
Habitatio.
Officium diuinum, ſiue paruum B. Virg.

15 In Seminario.

Statuta.
Mores.
Magiſtri.

Rectores.
Adminiſtratores.

Redditus.
Numerus.

16 In Viſitatione Monialium.

Statuta.
Obedientia.
Paupertas.
Caſtitas.

Clauſura.
Circuitus virorum intra ſepta.
Sacramentorum fre-quentia.

Chori diſciplina.
Silentium in Choro.
Dormitorio, & Refe-

cto-

ctorio.
Oratio mentalis.
Ieiunia.
Flagella.
Officia, & labores communes.
Lectio ad menſam.
Comites in loquutorio.
Laici ſine licentia.
Crates apertæ in Quadrag. & Aduentu.
Electio Officialium.
Largitio munerum.
Victus communis.
Epiſtolæ.
Redditus.
Onera.
Satisfactio.
Capitulum culparum.
Negotiorum.
Rationes dati, & accepti.
Hæc in communi.

17

Examinatur vnaquæque de nomine.
Cognomine.
Patria.
Profeſſione.
Aetate in Monaſterio.
Dote allata.
Renunciatione.
Choralis, an conuerſa ſit.
Officium diuinum, vel quid eius loco.
Munus, & Officium.
Cella ſeparata.
Exercitia monaſterij communia.
Anuli.
Comæ.
Chirothecæ.
Canes.
Aues.
Speculum.
Inſtrumenta muſica.

18

De Prælata.
Officialium moribus.
Magiſtra Nouitiarum.
Vicaria.
Diſcretis.
Sacriſtiæ Præfecta.
Ianitrice.
Oeconoma.
Auditricibus.
Rotarijs.
Officialibus minoribus.
Et præſertim ſuper prædictis num. 16.
Item de Cõfeſſario Ordinario, & extraordinarijs.

19 In Viſitatione Adminiſtratorum piorum locorum, & Confratriarum.

Inſpiciantur libri rationum.
Expenſarum.
Locationum.
Contractuum.
An comeſſationes fiant.
An Officiales ſint debitores.
Qui alij debeant.
Legata nondum ſoluta.
Superflui ſumptus.
Iuramẽtum Officialiũ.
Salaria miniſtrorum.
Quæſtores.
An cum campanula, ſeu tabella.
An artificio precum indecoro.
Conuentio cum quæſtuarijs.

20

Eadẽ obſeruẽtur in Montibus pietatis; præſertim vſuræ ſuſpicio arceatur.

In

21 In Viſitatione Officialium Curiæ.

Taxæ.
Scripturæ.
Pœnæ.
Depoſitarij fides, & cautela.
Munera iudicum.
Nimia mora cauſarum.
Viſitatio carcerum.
Victus.
Expenſæ.
Cuſtodia.
Notariorum fides.
Vicarij profeſſio fidei.
Acceptio perſonarum.

22 In Viſitatione aliorum laicorum.

Ludimagiſtrorum mores.
Fidei profeſſio.
Medicorum acceſſus vltra tres dies ad incõfeſſos.
Bibliopolarum, indices librorum.
Examen aliorũ fit iuxta Indicem §.5.n.3. 31.32. arbitrio Epiſcopi.
Tripudia diebus feſtis.
Nundinæ.
Comediæ turpes.
Legata non ſoluta.
Quæſtuariorum abuſus.
Vagorum, & peregrinorum mores.
Notariorum fori laicalis imperitia.
Meretricum nimia licentia.
Cauponum publica vitia.
Viduarum, & pauperũ neceſſitates.

23 In Gymnaſijs publicis.

Statuta.
Mores.
Profeſſio fidei à Doctoribus, quæ curan. eſt ab Epiſcopis ex Sacra Congreg. Conc. ſeſſ. 25. cap. 2.
Itẽ in docentibus Grammaticam, Arithmeticam, Muſicam, ex eadem ibidem.
Philoſophia falſa impugnanda, ex Conc. Lateran.
Lectio Sacræ Scripturæ, ex Conc. Triid. ſeſſ. 5. cap. 1.

24 In Viſitatione piarum fœminarum.

Fundatio.
Leges.
Habitus.
Conuictus.
Sacramenta.
Pia exercitia.
Redditus.
Clauſura qualis.
Numerus.
Regimen.

25 De Regularibus.

In domibus etiam Regularium, Renunciatio bonorum, reclamatio de nullitate profeſſionis, delicta extra clauſtra, Prædicatio Verbi Dei, Publicatio cenſurarum, præcedentiæ lites, lectio Sacræ Scripturæ, ad Epiſcopum ſpectant. ſeſſ. 25. cap. 16. cap. 4. 14. 19. cap. 12. 13. ſeſſ. 5. c. 1. & vlt.

Index

Index Decernendorum in Viſitatione perſonali. §. XII.

1 Deſcriptione perſonarum facta cum defectuum cuiuſque mẽtione, ad Decreta venitur.

2 Quædam fiunt verbo, vel ſecreto, vel publice, vt cæteri timorẽ habeant, iudicio Epiſcopi cauendũ tamen eſt, ne diminuatur auctoritas Parochi, vel Prælatæ Monialium; niſi grauius delictum aliter ſuadeat. in dubio ij defendantur ab Epiſcopo.

3 Quædam, quæ ſunt cõmunia pluribus, ſi grauiora ſint, ſcripto decernantur, cum obligatione, vt legantur ſæpius, audientibus ijs, de quibus agitur.

4 Quædam grauiſſima, quę probatione egent, accuſatore non probante, ne publicentur. teſtibus autẽ nolentibus deponere in ſcriptis, ſecreto fiat correctio.

5 Quædam rite probata puniantur, prout iuris eſt; præſertim cõtra non Reſidentes.

6 Nam initio ſeueritatẽ, in progreſſu diligentiam, in fine iuſtitiam adhibere debet Viſitator. Parciùs tamen Decretis agat, ne nimis multa vileſcant.

7 In titulis Beneficiorum illegitimis, ſi quos repererit, vtatur dilatione ad breue tempus, vt Eccleſiæ quàm primum conſulatur, nedum Beneficiato fortaſſe excuſando.

Index, & Ordo deſcribendæ totius Viſitationis à Notario. §. XIII.

1 In actu Viſitationis ſcribat celeriter in folijs eo diſtinctiori modo, quo poteſt, & nihil omittat, præ-

Digitized by Google

præſertim Decretorum, quæ curſim quandoque fiunt à Viſitatore.

2 Relaturus deinde in librum, eum diuidat in duas partes cum his titulis. Viſitatio Ciuitatis. Viſitatio Diœceſis.

3 Subdiuidat quamlibet partem in quinque partes. in Prima deſcribatur Viſitatio localis. in ſecunda Viſitatio Perſonalis. in tertia Decreta omnia. in quarta Rationes dati, & accepti, cum redditibus locorum piorum, & Confratriarū. in vltima Acta iudiciaria ſcribantur contra delinquentes, ſeu debitores locorum piorum, & eiuſmodi.

4 In Viſitatione locali ſcribatur acceſſus Viſitatoris, quo die, menſe, & anno quibus comitibus, quomodo receptus; quæ ſingillatim egerit vſque ad Viſitationem ipſam locorum: quæ deſcribetur ordine, quo facta eſt, iuxta Indicem §. 8.

5 Si quæ decreuerit, & exequutus fuerit Viſitator ſtatim, ex ijs, quæ in Indice §. 9. ſtatim ibidem notet: ſi non executioni mandatum fuerit, referatur in 3. partem.

6 Viſitatio perſonalis eodem ordine, quo in Indice §. 10. deſcribatur.

7 In tertia parte ſcribantur Decreta localia, & perſonalia, ordine locorum ſeruato in Viſitatione locali, addito ſpatio temporis, & pœna.

8 Quartæ parti reſeruetur omnis ratio reddita administrationum locorū piorū, ordine, quo ſupra.

9 Vltima pars cōtinebit Acta iudicialia, citationes, monitoria, ſequeſtra, examinationes teſtium, & actus iudiciales, ſiue ciuiles, ſiue criminales Viſitationis.

10 Exemplo Decretorum cuique loco viſitato relicto, mandabitur Rectori, vt pręterea eadem Decreta ſcribat in libro ad hoc deputato, ne folia pereāt, quod accidere facile poteſt.

11 Deberent etiam in libel-

bello ſeparato, ſeu in fine cuiuſque loci Viſitationis localis, procurationes notari, ad poſterorum informationem.

12 Demum ea etiam notari, quæ ad Sacramentum confirmationis, benedictiones, & rerum cõſecrationes ſpectant, eo loci, quo peracta ſunt, in eadem Viſitatione locali.

13 Notarius diligentior in fine Viſitationis ciuitatis, ſeu Diœceſis repræſentabit ſtatum ciuitatis, ſeu Diœceſis diſtinctè ad eam formam, quam nos præſcripſimus in Praxi celebrandæ ſynodi par. 3. cap. vltimo.

14 Fidelem, & ſynceram totius Viſitationis ſeriẽ, & Acta, ne patiatur Notarius deſiderari. libris.n. Viſitationum plena fides præſtatur, vt probat Vilagut loco ſupra cit. numero 34.

Index eorum, quæ adduntur, & omittuntur, Viſitatore inferiore viſitante. §. XIV.

1 Dantur litteræ patẽtes ab Epiſcopo cum ea facultate, quæ eidem videbitur opportuna.exẽplum dabitur infra.

2 Leguntur hæ patentes litteræ in vnoquoque loco ante actũ Viſitationis.

3 Omittuntur ea, quæ ad Pontificalem ſpectant dignitatem.

4 Stola ſupra cottam indutus facit abſolutionem defunctorum. viſitat Sanctiſſimam Euchariſtiam, Olea Sacra, Reliquias, & Baptiſterium.

5 Cætera vt ſupra.

6 Viſitationi finem imponet, vt infra.

Index

Index agendorum pro fine Viſitationis. §. XV.

1 Dantur Rectoribus locorum ſingulorum propria Decreta à Notario ſubſcripta, publicanda ab iiſdem Rectoribus, etiam aliis, ad quos pertinent.

2 Approbantur rationes adminiſtrationũ reddite, ſi bene fuerint redditæ, cum ſubſcriptione Viſitatoris, vel Deputatorũ ab eo, vel Notarii. fiũt præcepta, vt ſoluant ii, qui debent, intra certum terminum, ſub pœnis dupli, & aliis.

3 Cauſæ criminales, ſi lõgiores ſunt, reſeruentur foro Vicarii Generalis.

4 Eodem modo ciuiles, ſi finiri non queant intra dies Viſitationis.

5 Vicariis Foraneis mandari poteſt, vt ſibi deſcribant in libello proprio Decreta omnia, quæ ſingillatim Clero ſui Vicariatus relicta ſunt, vt procurent executionem.

6 Diſtribuantur pia munera, libri ſpirituales, de quibus in Indice §. 3. num. 11. & 12.

7 Et recognoſcatur ratio ſumptuum pro Victu factorũ in Viſitatione loci.

8 In Eccleſia ſtans Epiſcopus ante altare in cornu Epiſtolæ dicit, Pſal. De profundis, preces, & Orationẽ pro Defunctis, vt in Pontificali, in fine Viſitationis, & vadit.

ANNOTATIONES.

1 Quid erit agendum, ſi fiat appellatio à Decretis Viſitationis? aut ſi allegetur ſuſpectus Epiſcopus?

2 Reſpondeo primo: non poſſe vti ſuſpectum recuſari, nec vl-

la

la allegatione ſuſpicionis impediri, quo minus pœna extraordinaria, quæ morum correctionem, & emendationem reſpiciat, viſitatos afficere poſſit. ſunt eadem verba S. Congreg. Conc. Trid. in ſeſſ. 7. cap. 8.

3 Neque per appellationem impediri, vel ſuſpendi. eadem S. Congreg. ſeſſ. 24. cap. 10.

4 Reſpondeo ſecundo: ſi compilato proceſſu, formato iudicio, ſeruatis ſeruandis, prout iuris eſt, procedat Epiſcopus Viſitans, admittitur appellatio poſt diffinitiuam, ita tamen, vt non ſuſpendat executionem. eodem cap. 10. Sacra Congregatio.

5 Et licet agat tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, declinare tamen non poteſt iuriſdictionem Metropolitani in caſibus illis, in quibus ante Concilium hic, tanquam Ordinarius, poterat vti eodem iure, eademque poteſtate. eadem ibidem.

6 Danda ergo erit copia actorum iuxta Trid. ſeſſ. 13. cap. 3. & ſeſſ. 24. cap. 20.

FORMVLA EDICTI pro Viſitatione generali, ex Actis Eccleſiæ Nouarienſis ſub Carolo à Baſilica Petri Epiſcopo, & Ordinis noſtri aliàs Præpoſito Generali.

SIamo per viſitare piacendo a Dio le Chieſe, & Terre di coteſte parti con gli Oratorij, luoghi pij, Confraternità, & ogni altra coſa, che a noi tocchi; a fine di prouedere tutto ciò, che biſogna intorno al culto di Dio, alla cura delle anime, alla vita de'Chierici, & al buono ſtato delle coſe.

Eſſortiamo adunque con ogni affetto tutte le perſone a fare oratione calda al Signore, che ſi degni darci ogni aiuto opportuno, perche queſta noſtra attione rieſca conforme al maggior ſeruigio di ſua diuina Maeſtà. la quale attione ſi contenteranno accompagnare ſino al fine con la detta oratione; & con la preſenza loro ancora, quanto ſi poſſa.

A ta-

Digitized by Google

A tale effetto ordiniamo, che ſi faccia oratione publica auanti il ſantiſſimo Sacramento, & qualche proceſſione prima del noſtro arriuo.

Et accioche la viſita ſia più gioueuole a tutti, gl'inuitiamo a confeſſarſi, & communicarſi allhora; ilche facendo; & pregando non ſolo per il bene di queſta viſita, ma anche per tutta la Chieſa di & vniuerſale, conſeguiranno l'INDVLGENZA EPISCOPALE; & a tal fine manderemo Confeſſori innanzi con autorità di tutti i caſi a noi riſeruati.

Inuitiamo tutti quelli, che non hanno riceuuto il S. Sacramento della confermatione a prepararſi per eſſo, conforme a gli auuertimenti, che per ciò ſono ſtati ordinati.

Commandiamo à tutti gli Eccleſiaſtici, beneficiati, & non beneficiati, che ſi trouino pronti alle loro Chieſe con le carte de gli loro Ordini, e beneficij, & altri inſtromenti ad eſſi appartenenti; con le fondationi de'titoli, & nota de gli oblighi di qualunque, inuentarij de'beni, e ſuppellettile Eccleſiaſtica, & delle ſacre Reliquie; Indice de'libri, che tengono tanto per vſo proprio, quanto della Chieſa: Nota delle Indulgenze delle Chieſe; Facoltà di celebrare: Fedi della confeſſione, & communione a'tempi debiti; del ſeruigio fatto alla Chieſa aſſegnata, & dell'habito decente vſato per l'adietro.

Commandiamo alli Rettori delle Chieſe, che ci apparecchino nota da preſentarci ſubito, di tutte le Chieſe, & Oratorij, ancora de regolari, & ancora campeſtri delle ſue parochie, & coſi di tutti i chierici, de'luoghi pij, & confraternità; delle feſte, ſolennità, proceſſioni, & riti publici, & particolari; nota delle ſuperſtitioni; & d'ogni abuſo, & corruttela publica; de' peccatori publici, come vſurarij, concubinarij, beſtemmiatori, malefici; & di quelli che non ſi ſono confeſſati alla Paſqua proſſima: & ci auiſino, ſe ci fuſſe alcuno interdetto, o ſcommunicato; o ſe alcun marito ſteſſe ſeparato dalla moglie, o all'incontro: & ſe nelle parochie ſue è alcun romito.

Che ciaſcuno auiſi in tempo, & apparecchi, ſe ci ſono calici, corporali, campane, tabernacoli, vaſi, imagini, veſtimenti, & altri paramenti Eccleſiaſtici da conſacrare, & benedire, ancorche già foſſero vſati.

Et a gli officiali, & cappellani de'luoghi pij, fabriche, & confraternità, che ſiano pronti con le loro fondationi, inſtitutioni, aggregationi, regole, licenze, Indulgenze, Reliquie, oblighi di Meſſe, officij diuini, anniuerſarij, hoſpitalità, limoſine, o altre opere pie, & con li conti dell'entrate, limoſine, & maneggi loro.

Digitized by Google

A tutti vniuerſalmente commandiamo ſotto pena ad arbitrio noſtro; che ſapendo in detta Parochia alcuno per ſue parole, o fatti ſoſpetto di hereſia, o di eſſere fautore di heretici, o che habbia libri, o ſcritti prohibiti; non manchi di venirlo a denonciare a Noi, ouero a noſtri Viſitatori.

Commandiamo ancora a tutti, Eccleſiaſtici, e laici, che ſapendo peccatori, abuſi, & corrutele publiche, come di ſopra, vengano a notificarlo a Noi, o noſtri Viſitatori.

E ſpecialmente a chi ſapeſſe alcuna perſona eſſercitare maleficij, fattucchierie, o incanteſmi.

Et ancora a chi ſapeſſe, alcuni oblighi di Meſſe, Officij diuini, limoſine, & altre opere pie tenerſi occulti, o non eſſere eſſequiti da chi ſi voglia; o ſiano tali oblighi fondati in vltima volontà, ouero in inſtitutione de' beneficij, ouero in antica conſuetudine, o pure in altro modo.

Tutti poi eſſortiamo, & preghiamo quanto caldamente poſſiamo nel Sig. che ſapendo la ruina, ouero il pericolo di qualche anima, o altri mali in diſſeruigio di Dio, ancora ſecreti, alli quali noi poſſiamo prouedere, vogliano per officio di carità farcelo ſapere. Dat.

Litteræ Paſtorales eiuſdem pro Viſitatione.

CHi annuncia la viſita, dilettiſſimi in Chriſto figliuoli, arreca nuoua di coſa amoreuole, di coſa di giouamento & di ſalute; ilche come ſi conoſca in tutte le altre viſite, ch'hanno luogo fra gl'huomini; in quelle che fanno i Veſcoui molto più chiaramente ſi comprende. Si viſitano i congiunti di ſangue, & gl'amici frà loro, per apportarſi conſolatione, & giouamento, l'vno all'altro; viſitano i Signori mondani le loro città, & fortezze, per prouedere alla ſicurezza del paeſe, & alla quiete de' ſuoi vaſſalli: viſitano i Medici gl'infermi, per arrecare loro ſanità; gl'agricoltori le ſue vigne, & i ſuoi campi, perche leuate le ſpine, & le male herbe con la buona coltura poſſano produrre frutti abbondanti: quelli finalmente, che tengono in varie parti i ſuoi greggi, vanno a vederli, ſe ſono ben curati, & gouernati, perche ſi conſeruino, & rendano bon frutto. La viſita Epiſcopale poſſiamo dire, che comprenda in ſe tutti queſti officij di viſita: percioche và il Veſcouo a viſitare le ſue chieſe, & Parochie,

& le

Digitized by Google

& le anime alla ſua cura commeſſe, per conſolare i ſuoi figliuoli come Padre, & apportar loro ogni giouamento che poſſa: và per apportar la ſanità dell'anima a quelli, che giacciono infermi per vitij, peccati, diſcordie, & altre grauezze di conſcienza: và a vedere, come le fortezze ſpirituali di Dio, che ſono le Chieſe, i ſacri miniſtri, & i popoli fedeli, ſono ben munite contra gl'inſidiatori, & nemici del viuere Chriſtiano, & della ſanta fede Cattolica: và a vedere come ſia bene coltiuata la terra delle anime da'Sacerdoti; ſe ſi laſciano venire le ſpine de'mal viuenti, e ſcandaloſi: ſe con buoni eſſempi di vita, con ſante monitioni, & officij paterni, con ſeminare la parola di Dio, con aſſidua cura, & fatica ſe ne procura, & ſi rende il frutto conueniente: Và come Paſtore, che propriamente è detto dallo Spirito ſanto, procurando il bene, & la ſalute de'ſuoi greggi: vedendo, ſe ſono paſciuti del cibo ſacratiſſimo del Corpo del Signore, & del cibo della parola di Dio a'tempi debiti: porta ſeco molti aiuti per cauargli da'legami de'peccati. & mettergli nella via della ſalute. Gli paſce egli ſteſſo di quei ſantiſsimi e diuini cibi. gli conſola, & conferma con li doni dello Spirito ſanto. và per mettere le proprie mani, & faticare in tutto quello, che ſia di biſogno, per bene delle ſue anime. Ma, che vi portiamo noi eſſempi delle viſite humane? Le gratie, i fauori, i gouerni, gli aiuti, & riforme ſalutari, che Iddio ſuol fare al genere humano in varij tempi, ſono chiamate viſite dello Spirito ſanto. La ſteſſa felicisſima, & ſantisſima venuta del Figliuolo di Dio al mondo per liberarlo dal demonio, & dal peccato, ſi chiama viſita, *viſitauit nos Oriens ex alto*. Egli è vero, dilettisſime anime mie, che, ſe la viſita dee eſſere a tutti gioueuole, biſogna, che ad alcuni, i quali non vanno per buona via, tal volta paia vn poco graue, o dura; mentre che perſeguitando i vitij, correggendo i peccati, ſpingendo i negligenti, raffrenando i ſenſuali, anche alle volte con vn poco di forza, pare, che leui altrui i ſuoi commodi, & i ſuoi difetti; tutto però viene dalla medeſima carità. Così è Padre il padre, quando caſtiga per ſuo bene il figliuolo, come quando gli fa carezze. I caſtighi, & i flagelli di Dio, il quale però è ſempre fonte di miſericordia, ſi chiamano dalla ſcrittura in molti luoghi per nome di viſite, *viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum*, & aggiunge, *Miſericordiam autem meam non diſpergam ab eo*; Così conuiene ancora a'Paſtori delle anime di viſitare alcuno con la verga, che perciò Iddio l'ha data loro a portare: & è tuttauia affetto di amore, & di carità. Che maggior carità, che adoperar la verga con quel concubinario, che per mala & inuecchiata

Digitized by Google

conſuetudine ſe ne ſtà nelle mani del demonio? così contra il beſtemmiatore; contra gl'vſurpatori delle coſe ſacre; contra i violatori delle feſte, & de' luoghi ſacri; & altri peccatori: i quali non s'inducono a laſciare i peccati con le monitioni ſole, per l'habito lungo ch'hanno fatto in eſsi. & ſe non li moleſtaſſero in varij modi, ſe bene anche molte volte con ſuo ſdegno, & ira; ſe ne porterebbono fino alla morte, anzi all'inferno, il ſuo peccato: guai a quelli, che peccando non ſono in queſto modo viſitati; perciò dice Iddio minacciando per vn Profeta, & moſtrando l'ira ſua grauiſsima contra vn popolo, *Non viſitabo ſuper filias veſtras cum fuerint fornicatæ, & ſuper vxores veſtras cum fuerint adulteratæ.*

Noi adunque per diuina volontà chiamati alla cura di queſti rationali, & Chriſtiani greggi, mentre vi annunciamo la viſita noſtra paſtorale, altra nuoua non vi portiamo, che d'amore, & di carità, di giouamento, & di ſalute. Veniamo noi deſideroſi, & ſitibondi del voſtro bene: veniamo diſpoſti ad ogni fatica per voſtra ſalute: portiamo con noi tutte le benedittioni, che poſſiamo, perche le godiate; benedittione alle anime; benedittione a'corpi; benedittione alle campagne, & a tutte le coſe voſtre. V'inuitiamo da lungi, & da preſſo a laſciare i peccati, a prendere, & godere la gratia de' S. Sacramenti; a fare opere meritorie nel culto di Dio; a valerui della noſtra autorità; per liberare, & ſolleuare le anime voſtre da'legami, & da'peſi, che ſoſtengono, & per conſolarle in Chriſto: meniamo idonei Sacerdoti con noi; vi apportiamo Indulgenza; veniamo ad offerire il ſantiſsimo Sacrificio per voi; a procurare la liberatione delle anime de'voſtri defonti, che ſono in Purgatorio: veniamo come miniſtri di Dio a diſpenſare in voi i ſacri miſterij, la gratia dello Spirito ſanto, & i ſuoi ſantiſsimi doni. A voi conuiene ſaperui preualere dell'occaſione, & conoſcere il tempo della voſtra viſita, perche non vi dica il Saluatore, come vna volta diſſe minacciando a Gieruſalemme, che non haueua conoſciuto il tempo della ſua viſita, *Eo quod non cognoueris tempus viſitationis tuæ.* Non penſate, anime care, che queſta ſia voce, ne inuito mio: ma penſate che ſia del Saluatore ſteſſo per mezzo di me ſuo indegno ſeruo; non penſate, che venga il Veſcouo a voi, ma il Saluatore ſteſſo, il quale ha detto, che chi riceue i ſuoi ſerui, riceue lui ſteſſo, & chi dà loro orecchia, la dà a lui ſteſſo, & ha diſpoſto, che i Veſcoui in particolare ſiano a'popoli fedeli in luogo di eſſo Dio.

Perciò figliuoli dilettiſſimi, ſe alcuno di voi per l'adietro è ſtato in peccato di carne, in adulterio, in concubinato, in fornicatione;

hora

Digitized by Google

hora faccia ogni coſa per leuarſene: ſe ha commeſſo vſura, & fatto contratti illeciti; emendi il tutto, & reſtituiſca: ſe ha ritenuto quello, ch'è del proſsimo, ouero della Chieſa, lo renda, & faccialo anco per queſto, che non gli conſumi il reſtante del ſuo hauere: ſe ha laſciato di eſſequir i legati pij, oblighi di Meſſe, officij, limoſine laſciate da'ſuoi maggiori, non ſopporti più oltre nell'anima ſua carico tale; non ſottogiaccia a tanto pericolo; & ſe ha vero biſogno di termine ricorra da noi; ricordandoſi delle pene, & cenſure poſte contra i traſgreſſori: ſe ha tenuto nell'animo odij, e rancori, gli deponga, & ſi riconcilij col ſuo proſsimo. Se alcuno s'è priuato da ſe ſteſſo al tempo debito del cibo ſantiſsimo del Corpo del Signore, hora almeno con la douuta penitenza ſi diſponga a riceuerlo. Si come noi, figliuoli dilettiſsimi, con tutto l'affetto vi apportiamo tutte le benedittioni, che poſsiamo; così diſponete voi gl'animi voſtri a riceuerle con tutto l'animo, & affetto filiale: ricorrete a'ſanti Sacramentij ricorrete a'confeſſori; ricorrete all'autorità Epiſcopale, chi n'ha biſogno, per liberare, per acquetare, & per conſolare l'anime voſtre. Venga ciaſcuno a riceuere da noi la ſantiſsima Euchariſtia, cibo dell'anima, anzi l'anima dell'anima noſtra, & fonte di gratia, & verace conſolatione ſpirituale. Venga a riceuere l'amoreuoliſsima gratia dell'Indulgenza; riceua i paterni ricordi, che gli porgiamo, del S. Euangelio, & della Dottrina di Chriſto; riceua con vera diſpoſitione il ſacramento della Confermatione chi non l'ha riceuuto, per confermare, & ingagliardire l'anima ſua, contra le coſe contrarie alla ſua ſalute. Vagliaſi ciaſcuno del tempo della ſua viſita; accioche tutti ne riportino conforto ſpirituale, & ſalute; & noi queſta conſolatione in Gieſu Chriſto, la quale ci renderà facili, & guſtoſi tutti quei pochi incommodi, che portiamo per viſitare le voſtre anime: & la quale ſopra ogni noſtro commodo, & guſto deſideriamo in queſta vita. Et per fine di tutto cuore vi benediciamo.

Formula litterarum patentium Epiſcopi pro Viſitatore inferiore.

Dilecto nobis in Chriſto N. ſalutem in Domino. Vt executioni earum rerum, quæ a Concil'js huius (prouinciæ ac) diœceſis, & a nobis decreta ſunt, conſulamus; Te Viſitatorem in tota diœceſi conſtituimus, cum facultate mandandi, quod opus fuerit pro eiuſmodi

di executione, etiam pœnis, & cenſuris adhibitis; informationes aſſumendi de negligentijs, & delictis, quæ compereris; ac inobedientes puniendi pœnitentijs, mulctis pecuniarijs adhibitis ad vſum pium arbitrio noſtro applicandis: ita tamen vt, ſi quæ grauiora inciderint, Nobis, aut Vicario noſtro generali reſerues. omnia autem in acta redigas, prout opus fuerit, & ad nos quamprimum referas. Concedimus quoque, vt ad S. Sacramenta admittere poſſis, qui pro Paſchate non fuerint admiſſi, ſi iuſta cauſa admittendi viſa tibi fuerit, & a Nobis, aut Vicario noſtro contrà mandatum non fuerit. Facultatem item abſoluendi ab omnibus caſibus reſeruatis, & delegandi alijs, ſingillatim tamen: qua in re conſiderate admodum te geres; præſertim in caſibus grauioribus, & ſcandaloſis, & vbi reſtitutio requiratur: quam auctoritatem etiam in Vicarios foraneos exercere poſſis: Mandantes omnibus Vicarijs, Parochis, aliiſque, ad quos pertinet, vt te tanquam Viſitatorem noſtrum recipiant, & procurationes, ſumptuſque debitos præbeant, prout opus fuerit. Hæ vero valeant ad Dat.

Antiphonæ, & preces in Viſitatione recitandæ ex Pontificali Rom.

Ad recipiendum Epiſcopum ſolemniter à Clero in Viſitatione.

Osculata Cruce ab Epiſcopo genuflexo ſuper tapete, & puluino, quam ei offeret Rector Eccleſię indutus pluuiali albo ſupra ſuperpelliceum, cantatur Antiph.

Sacerdos & Pontifex, & virtutum opifex, paſtor bone in populo, ſic placuiſti Domino.

Tùm offertur Epiſcopo ab eodem Rectore aſperſorium aquæ benedictæ, qua primo ſe ipſum, dein de alios aſpergit.

Reddito aſperſorio, offertur eidem nauicula, de qua imponit incenſum in thuribulum cum benedictione, miniſtrante nauiculam eodem Rectore; à quo & incenſatur triplici ductu.

Ac-

Accedit Epiſcopus ad Altare maius, vbi orat, & Rector Eccleſiæ ſtans in cornu Epiſtolæ Altaris verſus Epiſcopum dicit.

℣. Protector noſter aſpice Deus.

℟. Et reſpice in faciem Chriſti tui.

℣. Saluum fac ſeruum tuum.

℟. Deus meus ſperantem in te.

℣. Mitte ei Domine auxilium de Sancto.

℟. Et de Sion tuere eum.

℣. Nihil proficiat inimicus in eo.

℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiſcum.

℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

Deus humilium viſitator, qui eos paterna dilectione conſolaris, prętende ſocietati noſtræ gratiam tuam: vt per eos, in quibus habitas, tuum in nobis ſentiamus aduentum. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Aſcendit Epiſcopus ad Altare, quo oſculato in medio, ſolemniter populo benedicit.

Preces pro Abſolutione Defunctorum facienda in Viſitatione Epiſcopi.

Viſitator incipit Antiphonã: Si iniquitates. Deinde cum Clero dicit Pſalmum: De profundis: in fine: Requiem æternã. Tum dicit totam Antiphonam: Si iniquitates obſeruaueris Domine, Domine quis ſuſtinebit?

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon.

Pater noſter. quod ſecrete completur.

Interim aſpergit ter ante ſe aqua benedicta, & impoſito incenſo in thuribulũ cum benedictione, terin cẽſat eodem modo.

Quo

Quo facto, dicit: Et ne nos inducas in tentationē.
℟. Sed libera nos à malo.
℣. In memoria æterna erunt iuſti.
℟. Ab auditione mala non timebunt.
℣. A porta inferi.
℟. Erue Domine animas eorum.
℣. Requieſcant in pace.
℟. Amen.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui inter Apoſtolicos Sacerdotes famu los tuos pontificali feciſti dignitate vigere: præſta, quæſumus, vt eorum quoque perpetuo aggregentur conſortio. Per Chriſtum Dominum noſtrum.
℟. Amen.

Prædicta dicuntur tantum, Viſitante Epiſcopo. quæ ſequuntur, communia ſunt Epiſcopo, & Viſitatoribus inferioribus.

CAntatur Reſponſoriū: Qui Lazarū reſuſcitaſti à monumento fœtidū: Tu eis Domine dona requiē, & locum indulgentiæ.
℣. Qui venturus es iudicare viuos, & mortuos, & ſæculū per ignē. Tu eis.

Et præcedente Cruce cū Acolythis, & candelabris accenſis, aqua benedicta, & incenſo, proceditur ad cæmeterium, ſeu circa ſepulchra Eccleſiæ, dicendo Antiphonam, & Pſalmum, vt ſupra; & in medio cæmeterij, ſeu Eccleſiæ cantatur ℟.

Libera me Domine de morte æterna, in die illa tremenda Quando cœli mouendi ſunt, & terra. Dum veneris iudicare ſæculum per ignem.
℣. Tremens factus ſum ego, & timeo, dum diſcuſſio venerit, atq; ventura ira. Quando Cœli.

℣. Dies

℣. Dies illa, dies iræ, calamitatis, & miſeriæ, dies magna, & amara valde. Dum veneris.

℣. Requiem æternam dona eis Domine: & lux perpetua luceat eis. Libera me Domine &c. Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon.

Interim imponitur incenſum in thuribulum.

Pater noſter. aſpergit, & incenſat Viſitator de more. & poſtea dicit: Et ne nos inducas in tentationem:

℟. Sed libera nos à malo.

℣. In memoria æterna erit iuſtus.

℟. Ab auditione mala nõ timebit.

℣. A porta inferi.

℟. Erue Domine animas eorum.

℣. Requieſcant in pace.

℟. Amen.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiſcum.

℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

Deus, qui inter Apoſtolicos ſacerdotes famulos tuos Pontificali, ſeu Sacerdotali feciſti dignitate vigere, præſta quæſumus, vt eorum quoque perpetuo aggregẽtur cõſortio.

Deus veniæ largitor, & humanæ ſalutis amator, quæſumus clementiam tuam: vt noſtrę Congregationis fratres, propinquos, & benefactores, qui ex hoc ſæculo tranſierunt, beata Maria ſemper Virgine intercedente cum omnibus ſanctis tuis, ad perpetuæ beatitudinis conſortium peruenire cõcedas.

Deus, cuius miſeratione animæ fideliũ requieſcunt, famulis, & famulabus tuis, omnibus hic, & vbique in Chriſto quieſcentibus da propitius veniam peccatorum, vt à cunctis reatibus abſoluti tecum ſine fine lætentur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

℟. Amen.

℣. Re-

Digitized by Google

℣. Requiem æternam dona eis Domine.
℟. Et lux perpetua luceat eis.
Duo cantores dicunt:
℣. Requieſcant in pace.
℟. Amen.
Et producto ſigno Crucis ab omni parte ſuper cœmeterium, reditur ad Eccleſiam, dicente Clero ſine nota totum Pſalmum: Miſerere; cum, Requiem æternã, in fine.
Ante Altare maius dicit Viſitator in medio ſtans: Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon.
Pater noſter.
℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos à malo.
℣. A porta inferi.
℟. Erue Domine animas eorum.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.
Oremus.

Abſolue, quæſumus, Domine, animas famulorum, famularumq. tuarum ab omni vinculo delictorum, vt inter Sanctos, & electos tuos reſuſcitati reſpirẽt. Per Chriſtum Dominum noſtrum.
℟. Amen.
Et proſequitur Viſitationem Sanctiſſimi Sacramenti, &c.

Formula Decretorum in fine Viſitationis locorum.

Nos N. N. Eccleſiam S. N. Viſitantes mandamus, vt infra:
Quòd Tabernaculum Sãctiſſimę Euchariſtię veſtiatur intus ſerico panno.
Quòd &c.
Supradicta fiant intra ſpatium menſium duorum, vel ſex, &c. ſub pœna, &c.
Ita pronunciamus, & declaramus Nos N.N. Dat. die &c. Gratis etiã quoad ſcripturam. N. Notarius.

For-

Formula Decretorum in fine Viſitationis Perſonarum.

NOs N. N. viſitato Clero loci N. decernimus vt infra:

Quòd N. N. ob eius notabilem ignorantiam abſtineat ab Altaris ſacrificio, donec inſtruatur.

Quòd N. N. qui duo habet beneficia ſub eodem tecto in Eccleſia S. N. infra duos menſes peremptorie à die publicationis huius Decreti debeat obtinuiſſe diſpenſationẽ à ſancta Sede Apoſtolica, & præſentaſſe in Curia Epiſcopali, aliàs, elapſo dicto termino poſſint dicta beneficia alijs conferri. & ſic de alijs. ſubſcribat Viſitator, & Notarius, qui adhibitis duobus teſtibus vnicuiq; prędictorum ad ſe vocato euulget, vel, ſi ſit abſens, ad valuas Eccleſiæ decretum affigat.

Idem fiat cum Debitoribus locorum piorum, & adminiſtratoribus non abſolutis.

Preces in fine Viſitationis pro Defunctis, vt in Pontificali Rom.

In fine Viſitationis ſtans ante Altare in cornu Epiſtolæ verſus ad illud Viſitator dicit Pſalmum: De profundis.

Pater noſter. ℣. Et ne nos.

℟. Sed libera.

℣. A porta inferi.

℟. Erue Domine animas eorum.

℣. Requieſcant in pace.

℟. Amen.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor &c.

℣. Dominus vob.

℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus, cuius miſeratione animę fidelium requie-

quieſcunt, famulis, & famulabus tuis, omnibus hic, & vbique in Chriſto quieſcentibus da propitius veniam peccatorum, vt à cunctis reatibus abſoluti tecum ſine fine lætentur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

℟. Amen.

Formula profanandi Altaria, & Eccleſiã ex Actis Eccl. Mediol. Concilij IV. Prouincialis.

PRimo, ſi quæ Sacræ Reliquiæ ibi ſunt, diligenter recognitæ transferantur, quò voluerit Epiſcopus, vocato Clero vicino, & populo, ſi corpora ſunt, aut inſignes reliquiæ.

Sacræ item imagines eò transferantur.

Tum aliquantiſper genibus flexis ante Altare profanãdum tacite orans Viſitator, ſeu Rector Eccleſiæ Orationem de Sancto dicat alta voce, cuius nomine Altare dicatum eſt; tum ab omni parte illud detegat, lapidem conſecratum euellat ſine fractione, tum manibus ſuis lauet, atque abſtergat, aqua in ſacrarium fuſa; demũ ab operarijs reliqua pars altaris amoueatur.

Si plura Altaria ſint profananda, idem fiat ad ſingula.

Altaribus amotis, fidelium oſſa exhumentur, vnoque loco collecta reponantur, præſente Rectore, qui tacite orans ante Altare maius, deinde cum Clero, & populo viciniæ procedente, iubet ea ad locum efferri deſtinatum, cum pſalmis, & precibus pro Defunctis: vbi, ſi licet, celebretur Miſſa pro iiſdem.

Deniq; diruatur ab operarijs; & Crucis inſigne ibi figatur, ex Trid. ſeſſ. 21. cap. 7.

Idem fiat in cæmeterijs profanandis.

F I N I S.

Digitized by Google